

Technológiai fejlődés gyártmányokon bemutatva

Stúdió-betéterősítők fejlődése

A „Stúdió-vázszerkezetek fejlődése” c. cikkünkben már ismertettük a stúdióberendezéseink fejlődését

- konstrukciós megoldás,
- technológizálás mélysége,
- rendelési darabszám,
- éves gyártási mennyiség

függvényében az alábbiak szerint csoportosíthatjuk:

1. Egyedi jellegű stúdióberendezések.
2. Tipizált építőelemes stúdióberendezés. Első (elektroncsöves) generációs család.
3. Tipizált építőelemes (tranzisztorizált) „FIT” stúdióberendezés. Második generációs család.
4. Harmadik generációs, IC technikával megépített stúdióberendezés.

A stúdió-betéterősítők fejlődésénél ezek a technológiai jellegű lépcsők szintén jól láthatók. Ebben a cikkünkben kísérjük nyomon ezt a fejlődést.

1. Egyedi jellegű stúdióberendezések betélerősítői

A stúdióberendezések kifejlesztését egyes egyedi rendelések indították el. E csoportra az a jellemző, hogy minden egyes új igényt eseti tervezés alapján elégítettünk ki mechanikus konstrukció szempontjából. E csoport fejlődését vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a berendezések elektromos felépítése már az első stúdióasztal megépítése óta funkcionális rendszerét tekintve tipizált elképzeléseket követett. El kell ismerni, hogy az „elektromos” tervezés hamarabb ismerte fel ezen a téren a tipizálás rendszertani szükségességét, mint a mechanikai szakemberek.

Betéterősítőinket rendszerben szempontról (villamos funkciók) az alábbiak szerint csoportosíthatjuk:

- Bemenőerősítők;
- Előerősítők (közbenső erősítők);
- Csoporterősítők (szétosztó erősítők);
- Végerősítők (kimenőerősítők);
- Tápegységek.

Az egyedi jellegű stúdióberendezések betéterősítői tehát már tipizálási szellemben születtek meg, s az egyes csoportokban az alábbi mechanikus megoldásokat alkalmaztuk.

Bemenőerősítőknél, előerősítőknél, közbenső erősítőknél a konstrukció alapelve:

- a panel ponthegeztett és élhegeztett technológiát kíván,
- az erősítő felfüggesztési módja: zárt kengyelen rugós elasztikus felfüggesztés,
- kikészítés: fényes galván króm-kalapácsolak festéssel kombinálva,
- elektromos csatlakozás: 10—12 pontos „fuge” csatlakozás, lengőkábellel.

Technológiai-gyártási feltételek:

- jellemző darabszám: évenként 100 db betéterősítő alatt,
- szerszámozás jellege: néhány prérsszerszám, egy-két műanyag szerszám, zömében sablonokkal történő gyártás,
- a gyártáshoz nagy gyakorlatú műszerész-lakatos szakember volt szükséges.

Ebben a csoportban, tehát az egyedi stúdióasztalok előerősítő egységeinél konstrukciós továbblépés is történt, a zárt kengyeles elasztikus rugalmas felfüggesztés helyett második lépcsőben „sin” bevezetést alkalmaztunk, elmaradt a rugalmas felfüggesztés, s a lengővezetékes csatlakozás betolható fiókosatlakozásra változott.

A technológiai-gyártási feltételek lényegében változatlanok maradtak, talán a betolható fiók-elv megvalósítása ér-

dekében a mechanikai megmunkálások pontossága javult. Csoporterősítőknél, végerősítőknél, kimenőerősítőknél, tápegységeknél a konstrukció alapelve:

- lényegében azonos az előerősítő csoporttal, de az erősítő felerősítése rugalmas felfüggesztés helyett csavarozással nyert rögzítést.
- konstrukciós továbbfejlődés révén a csavaros beerősítés „Z lemezes beakaszthatós” felerősítésre változott.

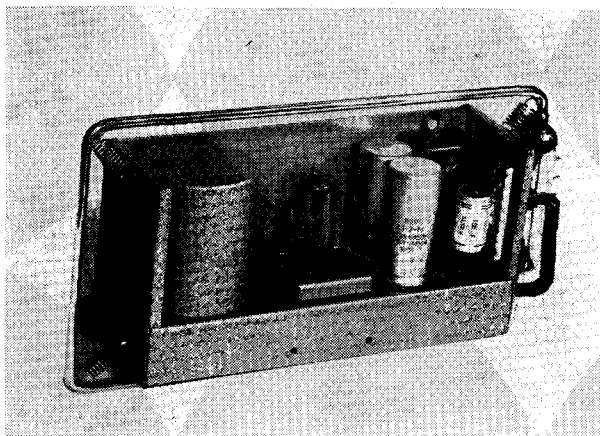
Technológiai-gyártási feltételek:

- lényegében azonosak maradtak az előerősítő csoportnál feltüntetett módszerek; a „felfüggesztéses rendszerű beerősítés” nagyobb gyártási pontosságot kívánt. Továbbá, a „sines” és „felfüggesztéses” beerősítési módok továbbfejlesztést kívántak a galvanizálási technológiánkban; ebben a gyártási időszakban vezettük be a fényes galvánhorganyzási technológiát, passzívátlan kivitelben.

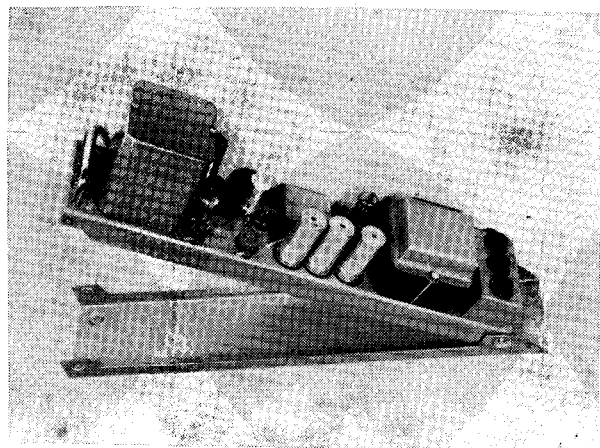
A rugalmas, csavarkötéses, sínes és felfüggesztéses (beakaszthatós) betéterősítők egy-egy jellemző típusának fényképét az 1., 2., 3., valamint 4. ábrákon; az ezekkel az erősítőkkel megépített „egyedi” stúdióasztal jellemző típusának a fényképét az 5., 6. és 7. ábrákon láthatjuk.

2. Tipizált építőelemes stúdióberendezés betélerősítői. Első (elektroncsöves) generációs család

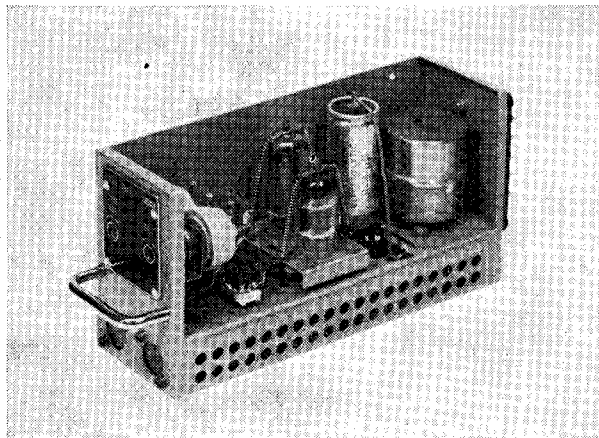
Az egyedi jellegű rádió és hangosítási stúdióberendezéseink belföldi és exportszállítása felkeltették az igényt berendezéseink iránt. A megnövekedett mennyiségi és variációs igénye-

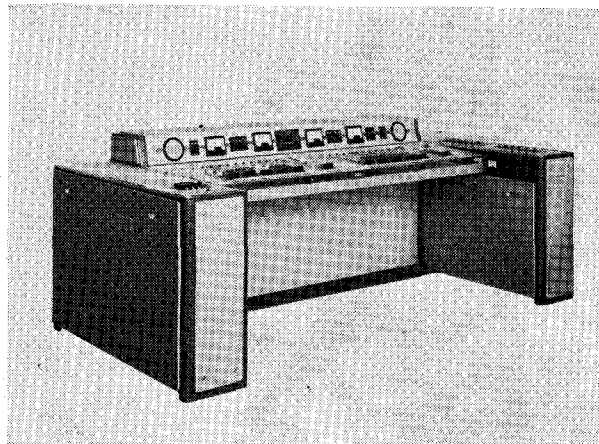
1. ábra

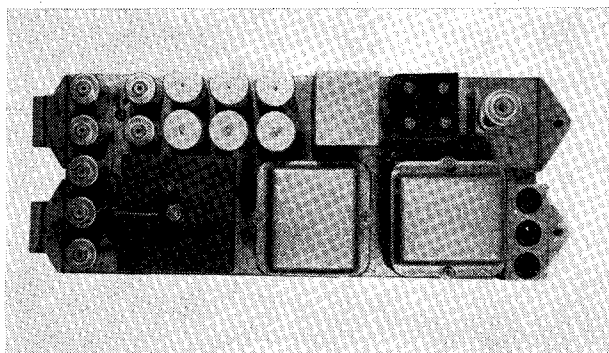
2. ábra

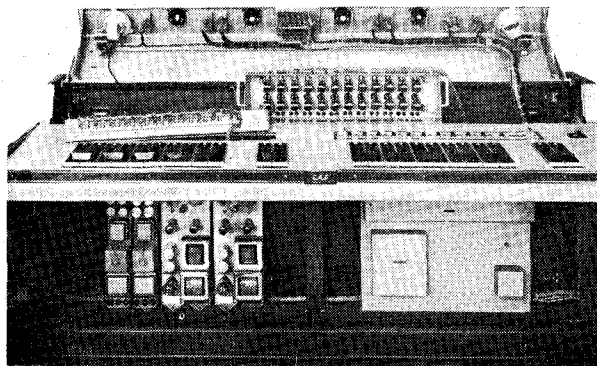
3. ábra

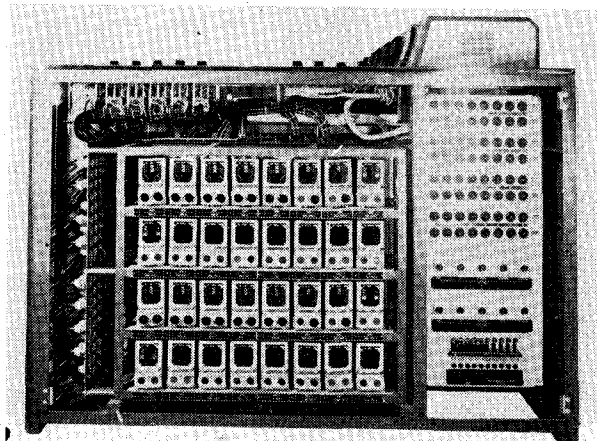
7. ábra

4. ábra

5. ábra

6. ábra

ket az „egyedi” rendszerrel már nem lehetett kielégíteni; a stúdióberendezéseket mind konstrukciós, mind technológiai szempontok miatt fejlettebb szemlélettel át kellett dolgozni.

A megoldást, annak konstrukciós-technológiai-gazdaságossági eredményeit részletesen ismertettük a „Stúdió-vázszerkezetek fejlődése” című cikkünkben; az ismétlések elkerülése érdekében az alábbiakban csak a betéterősítők ismertetésére szorítkozunk.

Konstrukciós megoldás:

A megnövekedett éves darabszámok lehetővé tették a szerszámozottsági fok növelését, valamint a műanyag technológia merészebb alkalmazását és gyártmányainknál kooperációs kezelésmóddal az alumínium présöntő technológia bevezetését.

A konstrukciós tipizálással elértük, hogy a stúdióasztalokhoz szükséges összes betéterősítőt négy méretben alakíthattuk ki; amikor is a betéterősítők magassági, mélységi méretei mind a négy csoportban azonosak, a szélességi (rack-modul) méretei pedig:

- 50 mm szélességű, „1”-es modulegység,
- 100 mm szélességű, „2”-es modulegység,
- 200 mm szélességű, „4”-es modulegység,
- 400 mm szélességű „8”-as modulegység.

A tipizálást odáig fokoztuk, hogy még a perifériális jellegű elektromos egységeket is ilyen betölthető modulfiókba építettük be; pl. kis telefonközpontokat, illetve kapcsolósávokat is.

Lényeges konstrukciós változás volt az, hogy amíg az egyedi jellegű stúdióberendezéseknél a betéterősítők az asztalvázon belül nyertek elhelyezést, ennél az első generációs családunknál a betéterősítők kikerültek az asztal külső felületeire; pontosabban az asztallapra és az asztal első homloklapjára.

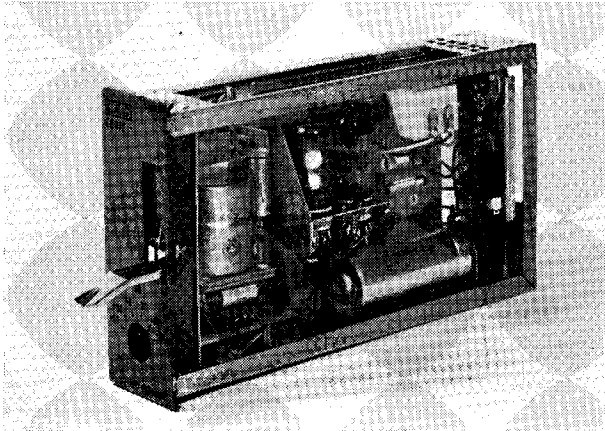
Ez a konstrukciós megoldás lényeges változtatást kívánt a mechanikai megmunkálások pontosságában, felületi minőségében, kikészítési igényben; valamint a kábelezési technológiában. A leglényegesebb konstrukciós fejlődés, mely ennél a csoportnál bevezetésre került: a nyomtatott áramköri konstrukció bevezetése.

Technológiai-gyártási feltételek:

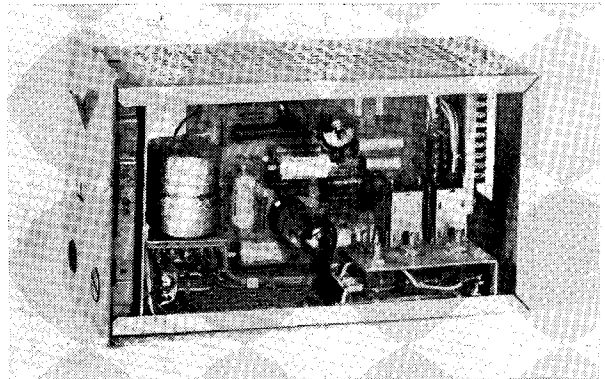
- a stúdióasztalok éves darabszáma lényegesen megnőtt, emiatt a betéterősítők darabszáma 10 000 db/év nagyságrendre fejlődött.
- a szerszámozottsági fok annyira megnőtt, hogy a szakképzett munkahelyek jelentős részét betanított munkáslétszámmal tudtuk helyettesíteni.
- a szerszámozottsági fok növelésével a tűrések nagysága csökkent, felületi finomság-csereszabotosság nőtt.
- a látható felületek alkalmazása miatt bevezetésre került a csiszolt-fényes festéstechnológia, szitanyomásos feliratozási technológia, gravírozással kialakított feliratozási technológia.
- az általunk előállított érintkező kontaktusoknál kooperációs kezelésben bevezettük a galván-ródiúmozást.

- házon belül és kooperációs kezelésben megvalósítottuk a nyomtatott huzalozású technológiát; létrehoztuk a nyomtatott huzalozás szitanyomó műhelyt.
- kábeleztéstechnológiában ez a betéterősítő-rendszer már éreztette kedvező hatását. Ugyanis, mivel a bemenő-erősítők közvetlenül az asztallapon nyertek elhelyezést (sőt, ezek hozták létre az asztallapot), a szabályozók-előerősítők közötti kábelkötegeket megtakaríthattuk. Ez a megtakarítás asztalsúlyban, zajszintjavulásban, gyártási időben, anyagárban egyaránt kedvezően hatott.

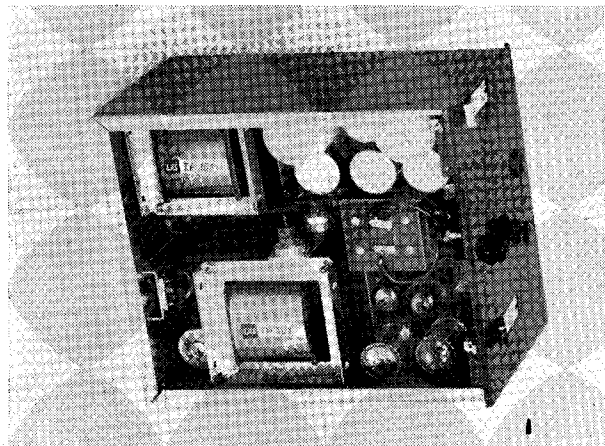
Az 1-es, 2-es, 4-es, 8-as betéterősítők egy-egy jellemző egységét, valamint az első generációs családú betéterősítőkből felépített tipizált stúdióasztalnak egy jellemző fényképét a 8., 9., 10., 11. és 12. ábrákon láthatjuk.

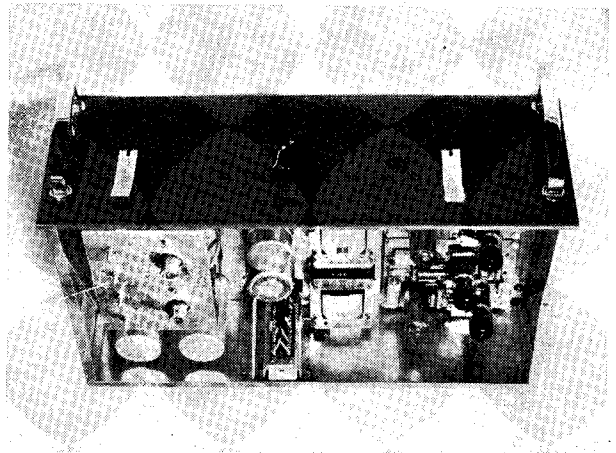
8. ábra

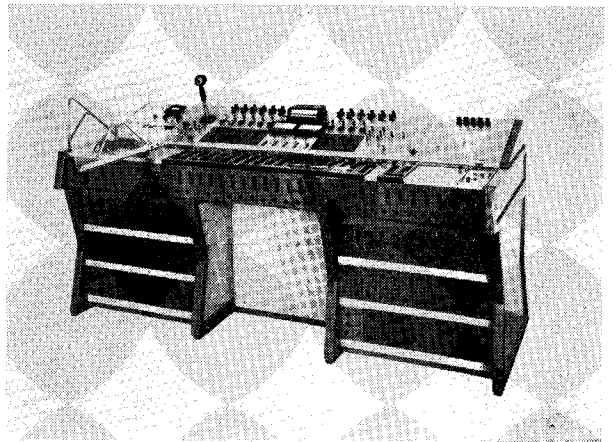
9. ábra

10. ábra

11. ábra

12. ábra

3. Második generációs család betéterősítői (tranzisztorizált stúdiórendszer)

Konstrukció alapelve:

Lényegében az első generációs család konstrukciós-típzálási eredményeit építettük tovább.

Néhány legjellemzőbb továbbfejlesztés:

- az elektroncsöveket tranzisztorokkal váltottuk fel,
- az összes erősítő betétegység az asztallapon nyert elhelyezést,
- az erősítőkben alkalmazott kapcsolók jelentős részét házon belül állítottuk elő, saját konstrukciónk alapján,
- kontaktusoknál a keményaranyozást bevezettük,
- kikészítés vonatkozásában a matt-csiszolt festési eljárást, valamint a passzívált horganyozást írtuk elő,
- a konstrukciók jelentős megoldásainál szabadalom-szintet értünk el; mind elektromos, mind mechanikus vonatkozásban.

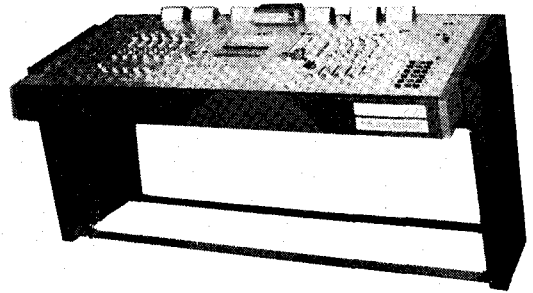
Technológiai-gyártási feltételek:

Az első generációs család típzálási tapasztalatai alapján a második generációs rendszerünk típzálási-technológiai feldolgozásánál további jelentős eredményeket értünk el, melyek alkalmazhatóságát és eredményességét a növekvő darabszám mindinkább biztosította:

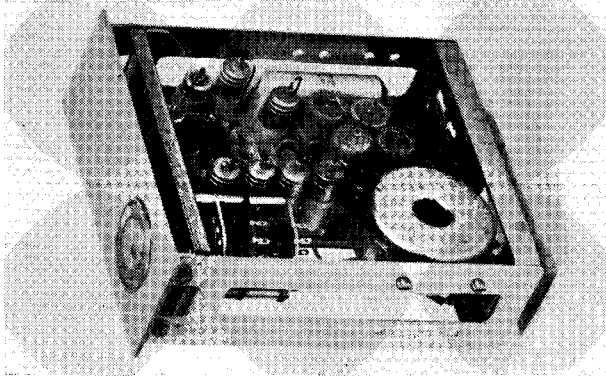
- műhelyeinkben betanítottuk a tranzisztortechnikát,
- műhelyeink és laboratóriumaink számára biztosítottuk a tranzisztortechnikához szükséges műszerparkot,
- saját gyártású kapcsolók miatt a finom tűrésű sajtolástechnikát honosítanunk kellett,
- kidolgoztuk a keményaranyozási technológiát, illetve külföldi minták variációiból a számunkra optimális francia módszert-eljárást választottuk ki; s ezt üzemi kísérleti szinten bevezettük,

- kidolgoztuk az apró kontaktusok miniatűr dobban való keményaranyozási technológiáját a hozzá szükséges berendezéssel együtt,
- a galvanizálási felületvédelem fokozása érdekében kiválasztottuk azt a legkedvezőbb, belső felületeknél alkalmazható technológiát, amelyik leginkább megfelel az általunk támasztott követelményeknek. Kísérleteink szerint ez a galvanizálási technológia a fényes horganyzás, utólagos krómkezeléssel (passzíválás),
- a konstrukciós megoldás eredményeként tovább csökkent a kábelezési probléma; lényegében az egyedi stúdióasztalokra jellemző kábelkötegek a betéteriőtök fejlesztése következtében gyakorlatilag elmaradtak.
- a műanyag technológia tovább fejlődött; gyakorlatilag a lehetséges helyeken műanyagokat használunk. Ezen belül megoldottuk a „plexiglas” anyag fröccsölési technológiai problémáit.

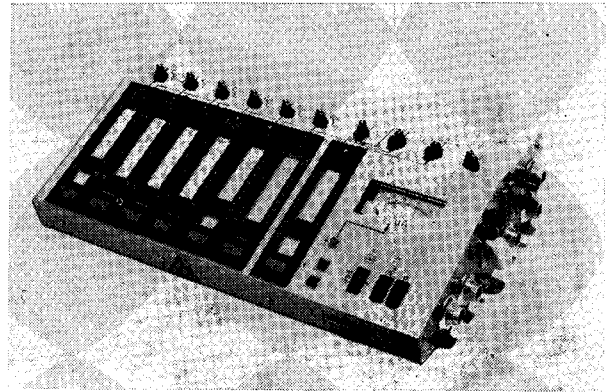
A második generációs család betéteriőtöinek jellemző megoldásait a 13., 14., 15. ábrákon; ezen betéteriőtökből összeépített második generációs stúdióasztalt a 16. ábrán láthatjuk.

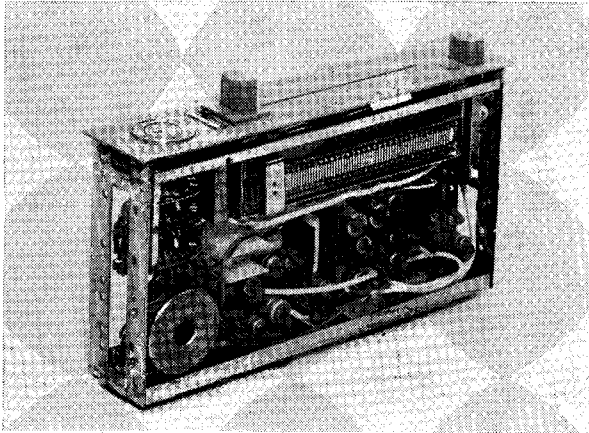
16. ábra

13. ábra

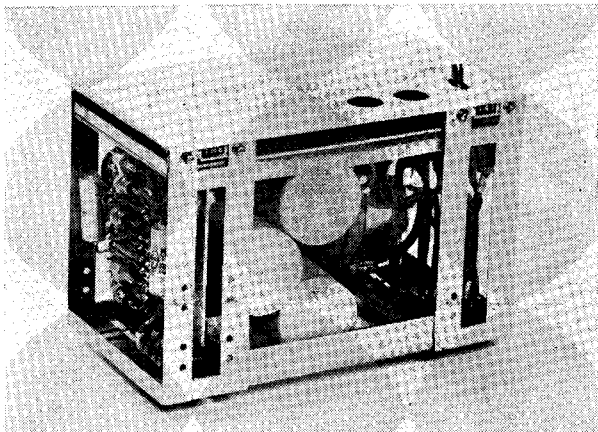
17. ábra

14. ábra

18. ábra

15. ábra

4. Harmadik generációs stúdiócsalád (IC technika alkalmazása)

A harmadik generációs elemekre épült berendezések, ezekkel való kísérletek vállalatunknál megindultak. Ma még ezen új technika konstrukciós és technológiai általános bevezetése nem történt meg; ennek az új technikának honosítását tervezzük ebben az ötéves tervben.

A kezdeti lépéseknél már elértünk néhány szép eredményt; többek között kidolgoztuk a riportercélra alkalmas IC technikával megépített stúdióegységünket, azonban általánosan bevezetett helyzetről még nem számolhatunk be.

A tranzistoros és IC technika összehasonlítására bemutatjuk a 17. és 18. ábrákat; a fejlődés egyszeri ránézéssel is könnyen lemérhető.

Kovács György – Siminszky Fedor
Elektroakusztikai Gyár